

دانشگاه و نقش آن در بهبود فرهنگ و رفتار زیست محیطی و توسعه پایدار

سعید مظلومیان* ، حسن آتش پنجه

۱- استادیار گروه علوم تربیتی دانشگاه پیام نور ، s.mazlounian@gmail.com

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد رشته آموزش محیط زیست دانشگاه پیام نور مرکز شیراز ، atashpanjeh63@yahoo.com

چکیده

مقتضیات زندگی در پارادایم پایداری، قابلیت‌های ویژه و نظام‌های آموزشی دارای رویکرد پایدار را طلب می‌کند که به میزان زیادی منطبق با فلسفه آموزش‌های عمومی آموزش عالی است؛ بنابراین بازنگری چشم‌اندازها، سیاست‌ها، ساختارها، فرایندهای آموزشی، شیوه‌های تدریس، محتویات آموزش و ... به منظور تغییر شیوه تفکر، سبک زندگی، نگاه جدید به پدیده‌ها و پرورش قابلیت‌های مورد نیاز نسل‌های آینده اجتناب‌ناپذیر خواهد بود. البته باید توجه داشت که علاوه بر توجه به فاکتورهای تأثیرگذار در محیط دانشگاه و کلاس درس، نمی‌توان از عوامل مؤثر خارج از محیط دانشگاه غافل شد که گاه مانع فعالیت آن می‌شوند و گاه به عنوان فرصتی در جهت تحقق اهداف عمل می‌نمایند. مطالعه حاضر با هدف دانشگاه و نقش آن در بهبود رفتار و فرهنگ زیست محیطی انجام گرفت. در این مطالعه نقش دانشگاه و آموزش عالی در توسعه پایدار و فرهنگ سازی زیست محیطی مورد بررسی قرار گرفت و در انتها پیشنهادهای ارائه گردید.

واژه‌های کلیدی: دانشگاه، رفتار زیست محیطی، فرهنگ زیست محیطی، توسعه پایدار

۱- مقدمه

بروز بحران‌های زیست‌محیطی هر روز بر این آگاهی می‌افزاید که نمی‌توان مانند گذشته به مصرف منابع جهان ادامه داد و نشانه‌های تنگناهای زیست‌محیطی در همه‌جا آشکار شده است. ادغام تغییرات سریع در محیط داخلی و جهانی با تغییر رفتار انسان در رابطه با مکان زندگی و چگونگی زندگی در آن مکان، اهمیت مطالعه‌ی رفتارهای زیست‌محیطی را افزایش می‌دهد. مطالعه‌ی رفتارهای زیست‌محیطی از قرن ۲۰ به بعد مورد توجه بیشتری قرار گرفت. برای مثال، دانلپ و همکاران تعداد قابل توجهی از تغییرات در مورد محیط‌زیست و تأثیر فعالیت‌های انسانی بر روی آن را بررسی کرده و به این نتیجه رسیده‌اند که رفتار مسئولانه زیست‌محیطی یکی از عناصر کلیدی در فرایند توسعه پایدار محیط‌زیست در جوامع مدرن و در حال توسعه است که دولت‌ها باید طرح و برنامه‌ای برای حفاظت از محیط‌زیست در مقیاس‌های مختلف برای کاهش تهدیدها و مخاطرات زیست‌محیطی تدوین نمایند و مردم برای اجرای طرح و برنامه‌های تدوین شده همکاری کنند (صالحی، ۲۰۱۰). در طول چهل سال گذشته نظریه‌ی اجتماعی - فرهنگی دارای تأثیر مهمی در مطالعات زیست‌محیطی از نقطه نظر این که سیستم‌های اعتقادی گسترده‌تر چگونه نگرش انسان‌ها نسبت به طبیعت و محیط‌زیست را سازمان‌دهی می‌کنند داشته است. این رهیافت نظری به ارزش‌ها، ایده‌ها و جهان‌بینی‌های مردم درباره‌ی محیط‌زیست و نحوه‌ی بهره‌برداری از آن اشاره دارد. مثلاً تا پیش از دهه‌ی ۱۹۶۰ و به طور عمده پیش از دهه‌ی ۱۹۷۰ تفکرات ضد اکولوژیکی و پارادایم معافیت بشر بر افکار و نگرش مردم حاکم بود و رشد اقتصادی اولویت اول را داشت اما با بروز مشکلات زیست‌محیطی ناشی از دخالت و بهره‌برداری ناصحیح